

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпровський національний університет залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна

Факультет Економіко-гуманітарний
Кафедра ФІЛОСОФІЯ І СОЦІОЛОГІЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
професор Б. Є. Боднар
« 16 » 03 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Психологія і педагогіка вищої школи»

Рівень вищої освіти – третій **освітньо-науковий (аспірантура)**
Статус дисципліни – **нормативна**
Обсяг – **3 кредита**

Шифр галузі	Код і назва спеціальності	Назва ОНП
03	032	Історія та археологія
03	033	Філософська антропологія
05	051	Економіка
07	073	Менеджмент
10	101	Екологія
12	122	Комп'ютерні науки
14	144	Теплотехніка
19	192	Будівництво та цивільна інженерія
27	273	Залізничний транспорт
27	275	Транспортні технології на залізничному та промисловому транспорті

Форма підсумкового контролю – залік

м. Дніпро – 2020

Розробник робочої програми Хмель В.В. Хмель В.В., д.філос.н. професор кафедри філософії і соціології

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри філософії і соціології

« 04 » 03 2020 р., протокол № 10

Завідувач кафедри філософії і соціології

професор Хмель В.В.

В.В. Хмель

УЗГОДЖЕНО:

Проректор з науково-педагогічної,
економічної роботи, перспективного
та інноваційного розвитку університету

Радкевич А.В. А.В. Радкевич

Робоча програма дисципліни відповідає вимогам нормативно-методичних документів

Начальник навчально-методичного відділу

Л. С. Казаріна Л. С. Казаріна

« 13 » 03 2020 р.

Зав. аспірантурою та докторантурою

Г.Ю. Чорна Г.Ю. Чорна

« 13 » 03 2020 р.

1. Мета навчальної дисципліни

Курс «Психологія і педагогіка вищої школи» - один із фундаментальних дисциплін системі вищої освіти. Предметом вивчення навчальної дисципліни для аспірантів є сучасні методики викладання навчальних дисциплін, які використовуються у школах та закладах вищої освіти.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія і педагогіка вищої школи» є: формування у аспірантів цілісного системного уявлення про теоретичні засади та загальні закономірності розвитку педагогічної науки як теоретичної форми впливу на молоде покоління; ознайомлення їх з головними підходами до процесу викладання дисциплін, а також вироблення навичок критичного мислення і власної аргументованої позиції по проблемах. Програму вивчення навчальної дисципліни для аспірантів «Психологія і педагогіка вищої школи» складено відповідно до освітньо-професійних програм підготовки докторів філософії.

Метою дисципліни є досягнення компетентностей, які основані на зазначених в освітньо-наукових програмах (ОНП):

Назва освітньо-наукової програми (ОНП)	Шифр загальних та фахових (спеціальної) компетентностей ОНП
«Історія та археологія»	ЗК2, ЗК5
«Філософська антропологія»	ЗК1, ЗК5
«Економіка»	ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК7, ЗК10, СК1, СК2, СК5
«Менеджмент»	ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК6, ЗК7
«Екологія»	ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК6, ЗК7
«Комп'ютерні науки»	ЗК2
«Теплоенергетика»	ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК6, ЗК7
«Будівництво та цивільна інженерія»	ЗК8, ЗК10, ФК8
«Залізничний транспорт»	ЗК1, ЗК3, ФК4
«Транспортні технології на залізничному та промисловому транспорті»	ЗК6, ЗК8, ФК7-ФК8

1. Здатність застосовувати педагогічні знання та методику у викладацькій роботі. Здатність до розуміння проблем сучасної науки, педагогічної та психологічної наук, здатність до аналізу освітнянського процесу в цілому.
2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
3. Навички використовувати інформаційні і комунікаційних технологій в педагогічній практиці.
4. Здатність працювати в педагогічному колективі та вміти налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.
5. Здатність викладати дисципліни, організовувати студентів за допомогою педагогічної етики.
6. Здатність бути критичним та самокритичним як у гуманітарній, так і у науковій сферах.
7. Здатність комунікувати з колегами, ширшою науковою спільнотою щодо своєї експертної сфери.
8. Здатність розуміння значення дотримання етичних норм академічної доброчесності під час проведення наукових досліджень та науково-педагогічної діяльності.

У процесі вивчення дисципліни у аспірантів формуються наступні **«соціальні навички»**
Soft skills:

1. *Комунікація:* здатність працювати у педагогічному колективі та вміти налагоджувати міжособисту взаємодію при вирішенні професійних завдань.
2. *Емоційний інтелект:* формування у аспірантів загальної комунікативної компетенції, оволодіння технікою управління емоціями; аналіз і самодіагностика особистих індивідуальних особливостей в управлінні емоціями; формування навичок впливу на емоції інших.
3. *Лідерство:* здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички; бути відповідальним громадянином та педагогом.
4. Вміння планування та управління часом.

2. Міждисциплінарні зв'язки

Перелік дисциплін які потрібні для вивчення дисципліни «Педагогіка і психологія вищої школи»	
OK1.1	Історія та культура України
OK1.2	Українська мова (за професійним спрямуванням)
OK1.3	Філософія
OK1.4	Культурологія

3. Очікувані результати навчання

Дисципліна «Педагогіка і психологія вищої школи» повинна забезпечити такі результати навчання:

1. Демонструвати навички виявлення проблем в педагогічній діяльності та засобами їх усунення.
2. Демонструвати навички взаємодії, лідерства в педагогічному колективі.
3. Мати навички здійснювати психологічні та педагогічні дослідження.
4. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.
5. Демонструвати здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів, так і в організації).
6. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.
7. Виконувати настанови та рекомендації Болонської системи стосовно підготовки студентської молоді, застосовувати індивідуального підходу в процесі виховної роботи психологічних та дидактичних методик.

№	ОРН	Рівень
1	Аспірант повинен знати основні положення сучасної педагогіки та критично їх осмислювати і аргументовано обговорювати переваги Болонського процесу.	I
2	Знати історичні етапи розвитку педагогічних знань як в Україні, так в зарубіжжі.	I
3	Знати основні смислові відмінності між головними педагогічними концепціями та методиками викладання.	I
5	Аспірант використовує на практиці методологічні та дидактичні знання і принципи.	II
6	Аспірант вміє працювати в групі, проводячи дослідження в студентських групах та колективах	II
7	Вміє сформулювати індивідуальне ставлення до основних педагогічних теорій, критично їх осмислювати і аргументовано обговорювати	III
8	Аспірант вміє використовувати знання з педагогіки на практиці в процесі дискусії	III
9	Аспірант здійснює аналіз методик, концепцій та ідей в контексті запиту сучасного суспільства	III
10	Використовує на практиці набуті педагогічні знання під час комунікації	IV
11	Формує індивідуальне ставлення до основних методичних та методологічних педагогічних проблем і теорій	IV

4. Критерії оцінювання

Шкала ЕКТС	Очікувані результати навчання
A	Аспірант логічно вибудовує відповідь на теоретичне питання, виявляє яскраво виражену власну позицію щодо основних педагогічних концепцій і демонструє вміння розглядати проблеми в загальному контексті освітньо педагогічної практики, уміє порівнювати і оцінювати різні наукові підходи.
B	Аспірант логічно вибудовує відповідь на теоретичне питання, вільно оперує знанням педагогічними поняттями, оцінює теоретичні положення прикладами, проте характерна недостатня інтеграція педагогічних знань для обґрунтування концептуального підходу і пояснення суперечностей.
C	Аспірант недостатньо логічно вибудовує відповідь на теоретичне питання, проте уявляє та оцінює різні педагогічні підходи до виховання, підтверджує теоретичні положення прикладами.
D	Аспірант утруднюється в розкритті педагогічних теорій і концепцій, висунуті положення недостатньо аргументуються, не розкривається сутність відмінностей концептуальних підходів.
E	Аспірант значно утруднюється в розкритті педагогічних концепцій, висунуті положення недостатньо аргументуються, не розкривається сутність відмінностей педагогічних систем.
FX	Судження про предмет педагогіки та його змісту вирізняються поверховістю, відсутньою аргументацією.
F	Аспірант не володіє знаннями щодо основних педагогічних положень та знань

5. Види діагностування результатів навчання

Вид контролю	Бал
ПК1. Поточний контроль	50
ПК 2. Поточний контроль	50
Підсумковий контроль-	залік

Співставлення шкал оцінювання

Поточні контролю - заліки			
Бал	Оцінка ECTS	Оцінка за чотирибальною шкалою	
90 - 100	A	Відмінно	відмінно
82 - 89	B	Добре	дуже добре
75 - 81	C	Добре	добре
67 - 74	D	Задовільно	задовільно
60 - 66	E	Задовільно	достатньо
35 - 59	Fx	Незадовільно	незадовільно з повторним складанням задікуходу
1-34	F	Незадовільно	незадовільно з повторним вивченням дисципліни

6. Розподіл навчального часу для денної форми навчання

Види навчання 1 семестр	УСЬОГО	
	год.	кр. ECTS
Усього годин за навчальним планом	90	3
у тому числі:		
аудиторні заняття	36	
з них:- лекцій	36	
- лабораторні заняття	-	
- практичні заняття	-	
- семінарські заняття	-	
Самостійна робота	54	
у тому числі при:		
- підготовці до лекцій	18	
- підготовці до семінарських занять	-	
- опрацювання розділів, які не викладаються на лекціях	16	
- підготовка до контрольних заходів та їх складання	20	
Підсумковий контроль	залік	

7. Зміст дисципліни

Номер теми	Лекції у 1 семестрі	Обсяг, години
1	Вступ: місце психології і педагогіки у вищій школі.	2
2	Освіта як головний елемент соціалізації людини	2
3	Історія розвитку вищої школи в Україні. Болонська декларація	2
4	Історія розвитку вищої освіти в Європі	2
5	Психологічні основи процесу комунікації	2
6	Основні ідеї, концепції, парадигми в освітньому просторі	2
7	Учасники навчального процесу у вищій школі та їх типологія.	2
8	Теорія розвитку особистості та її реалізація в педагогіці вищої школи. Теорія лідерства	2
9	Основи дидактики вищої школи. Форми організації навчального процесу	2
10	Організація самостійної роботи студентів. Методика діагностики знань та критеріїв якості навчання	2
11	Сучасні педагогічні технології. Дистанційна форма навчання та її організаційні принципи.	2
12	Концепція «Навчання впродовж життя»	2
13	Мотиваційний компонент навчального процесу	2
14	Навчально-виховний процес у вищій школі та його емоційна складова	2
15	Психологічна складова світогляду студента	2
16	Методологія та підходи в науково-педагогічному дослідженні	2
17	Педагогічна майстерність викладача вищої школи	2
18	Конфлікти у навчальному процесі: теорія і практика їх розв'язання.	2

	Усього:	36
	Самостійна робота	54
	Підготовка до лекцій	18
	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	16
	Підготовка до складання ПК1, ПК2, та залік	20
	Загальна сума годин:	90

8. Складова робоча програма дисципліни для заочних форм навчання для всіх ОНП

Номер семестру	Розподіл навчального часу, год/кредитів	Аудиторні заняття, годин			Самостійна робота, годин			Форма підсумкового контролю
		всього	у тому числі		всього	у тому числі		
			лекції	практичні		опрацювання розділів програм, які виносяться на самостійне опрацювання	розрахункові завдання в СДН	
1	90/3	6	6	-	84	84	-	залік

Календарний план навчальних занять і робіт для заочної форми навчання

Номер семестру	Вид занять / робіт	Кількість годин	Тема занять (лекції, практичного і т.н.), робіт	Література (номер за переліком), гіперпосилання
Аудиторні заняття				
	лекція	2	Тема 1. Вступ: місце психології і педагогіки вищої школи	8, 4.
	лекція	2	Тема 14. Навчально-виховний процес у вищій школі та його емоційна складова	5, 6, 7.
	лекція	2	Тема 16. Методологія та підходи в науково-педагогічному дослідженні	1, 2.
Самостійна робота				
	Опрацювання розділів програм, які не розглядаються в лекціях	84	Тема 2. Освіта як головний елемент соціалізації людини. Тема 3. Історія розвитку вищої школи в Україні. Болонська декларація. Тема 4. Історія розвитку вищої освіти в Європі. Тема 5. Психологічні основи процесу комунікації. Тема 6. Основні ідеї, концепції, парадигми в освітньому просторі. Тема 7. Учасники навчального процесу у вищій школі та їх типологія. Тема 8. Теорія розвитку особистості та її реалізація в педагогіці вищої школи. Теорія лідерства.	[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9]

		<p>Тема 9. Основи дидактики вищої школи. Форми організації навчального процесу.</p> <p>Тема 10. Організація самостійної роботи студентів. Методика діагностики знань та критеріїв якості навчання.</p> <p>Тема 11. Сучасні педагогічні технології. Дистанційна форма навчання та її організаційні принципи.</p> <p>Тема 12. Концепція «Навчання впродовж життя».</p> <p>Тема 13. Мотиваційний компонент навчального процесу .</p> <p>Тема 15. Психологічна складова світогляду студента.</p> <p>Тема 17. Педагогічна майстерність викладача вищої школи.</p> <p>Тема 18. Конфлікти у навчальному процесі: теорія і практика їх розв'язання.</p>	
--	--	---	--

9. Методи навчання

Лекції є інформаційно-словесними з використанням електронних дидактичних демонстраційних матеріалів (презентацій). Застосовуються на лекції такі методи, як бесіда та евристична бесіда, під час яких використовується чітка система, заздалегідь визначених запитань, які сприяють активному засвоєнню студентами системи фактів, нових понять та закономірностей.

Підготовка до лекції передбачає опрацювання матеріалу попередньої лекції за конспектом та рекомендованою літературою.

Опрацювання розділів програми, які не розглядаються під час лекцій, передбачає підготовку аспірантами конспекту відповідних тематичних питань. Для цього використовується рекомендована література.

Підготовка до поточного контролю передбачає опрацювання теоретичних питань із наданого переліку.

10. Методи оцінювання

Вид контролю	Метод демонстрування результатів навчання	Бал
ПК1	Усна співбесіда, результати роботи під час практичних занять або письмова робота.	50
ПК2	Усна співбесіда, результати роботи під час практичних занять або письмова робота.	50
Підсумковий контроль	Складання заліку	60 - 100

Несуть відповідальність аспіранти, які під час будь-якого методу оцінювання порушують принципи академічної доброчесності, тобто: **списують**, -- виконують аудиторну письмову роботу із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання; **обманюють** – видають контрольну роботу, яка виконана третіми особами, як власну.

За порушення академічної доброчесності із результату, який отримав аспірант, вираховується 30% від максимального балу за той захід оцінювання, в якому було виявлено порушення.

11. Методичне забезпечення

1. Основи психології і педагогіки: Методичні вказівки до семінарських занять в 2-х ч. / Укл. Айтов С.Ш., Дешко Л.К. та інші. – Дніпропетровськ: В-во ДНУЗТ, 2011.
2. Хміль В.В. Методика викладання у вищій школі: Методичні рекомендації для викладачів, аспірантів і магістрів. – Дніпропетровськ, 2017. – 43с. (Електронний варіант)

12. Рекомендована література

Основна:

1. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч. посіб. / Л. В. Артемова. – К. : Кондор, 2008. – 272 с.
2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підруч. за модульно-рейтинговою системою навчання. – 2-ге вид. / С. С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2011. – 384 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка вищої школи : посіб. для студ. вищих навчальних закладів / Н. П. Волкова. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.
4. Кайдалова Л. Г. Педагогічна майстерність викладача : навч. посіб. / Л. Г. Кайдалова, Н. Б. Щокіна, Т. Ю. Вахрушева. – Х. : НФаУ, 2009. – 140 с.
5. Кузьминський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьминський. – К. : Знання, 2006. – 456 с.
6. Лекції з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / за ред. В. І. Лозової. – 2-е вид., доп. і випр. – Х. : «ОВС», 2010. – 480 с
7. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / В. М. Нагаєв. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 232 с.
8. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / В. Л. Ортинський. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 472 с.
9. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна. – 2-ге вид. – К. : Вища школа, 2004. – 422 с.

Допоміжна:

10. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : підручник / Л. В. Артемова. – К. : Либідь, 2006. – 421 с.
11. Лутаєва Т. В. Педагогічна культура : навч. посіб. / Т. В. Лутаєва, Л. Г. Кайдалова. – Х. : НФаУ, 2011. – 182 с.
12. Хуторской А. В. Современная дидактика : учебник для вузов / А. В. Хуторской. – СПб. : Питер, 2001. – 544 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.ped.vslovar.ru/757.html> - порівняльна педагогіка - візуальний словник
2. <http://www.profile-edu.ru> - сучасна школа та педагогіка зарубіжжя
3. http://www.ipkpro.aanet.ru/ipk_tehn.html - сучасні педагогічні технології
4. <http://www.psylist.net/pedagogika/inovacii.htm> - педагогічні технології та інновації
5. <http://www.osvita.org.ua> - Освітній портал
6. <http://www.education.gov.ua> - офіційний сайт МОН України

13. Засоби діагностування успішності навчання

Усні відповіді аспірантів, комплекти тестів, комплект індивідуальних завдань для самостійної роботи, тощо.

Питання до заліку з дисципліни «Психологія і педагогіка вищої школи»

1. Основні завдання психології і педагогіки вищої школи.
2. Предмет та об'єкт психології і педагогіки вищої школи.
3. Основні принципи розвитку вищої школи.

4. Структура вищої освіти.
5. Поняття про державні стандарти вищої освіти та їх обґрунтування.
6. Умови застосування інноваційних методів навчання.
7. Специфіка навчання у вищій школі.
8. Мета, завдання та зміст вищої освіти України.
9. Принципи та методи навчання у вищому навчальному закладі.
10. Організаційні форми роботи у вищому навчальному закладі.
11. Лекції та методика їх проведення.
12. Семінарські та практичні заняття у вищих навчальних закладах.
13. Комплексні форми організації навчання.
14. Основи педагогічного контролю у вищих навчальних закладах та основні форми його здійснення.
15. Принципи формування змісту навчання та їх психологічне обґрунтування
16. Психологічні особливості розвивального навчання у вищій школі.
17. Проблемне навчання та психологічне обґрунтування його ефективного застосування у вищих навчальних закладах.
18. Пошуково-дослідницький характер навчальної діяльності студентів.
19. Методи навчання як засоби навчально-формуючих впливів на особистість студентів.
20. Психологічні вимоги до рівня педагогічних здібностей викладача вищої школи.
21. Проблеми потреб і мотивів особистості студентів та їх формування у виховному процесі.
22. Вплив спілкування і різних видів діяльності студентів на формування їх моральної самосвідомості.
23. Основні види діяльності студентів: загальна характеристика.
24. Психологічні особливості провідної діяльності студентів.
25. Навчальна активність студентів: сутність, психологічні особливості.
26. Зв'язок навчальної активності студентів із самооцінкою.
27. Суспільна діяльність студентів: сутність, психологічні особливості.
28. Вплив навчальної діяльності на формування особистості студентів.
29. Психологічні умови формування у студентів позитивної мотивації до суспільної діяльності.
30. Психологічні умови формування позитивної мотивації до наукової діяльності студентів.
31. Психологічні особливості культурно-естетичної діяльності студентів.
32. Самостійна робота студентів: сутність, види, умови ефективного виконання.
33. Психологічні особливості навчальної та виробничої практики студентів.
34. Психологічні особливості професійного самовизначення студентів у вищих навчальних закладах.
35. Проблеми адаптації абітурієнтів до навчально-виховного процесу у вищій школі.
36. Психологічні особливості формування професійної спрямованості студентів.
37. Самоактуалізація особистості студента під час навчання у вищому навчальному закладі.
38. Соціально-психологічні особливості готовності випускників вищої школи до практичної професійної діяльності.
39. Психологічний аналіз структури діяльності викладача вищої школи.
40. Педагогічна майстерність викладача вищої школи.
41. Педагогічна техніка викладача: сутність, умови формування.
42. Зміст та засоби педагогічного спілкування у вищій школі: психологічний аналіз.
43. Доведіть, що освіта є засобом входження людини в світ науки і культури?
44. Які моделі освіти ви знаєте?
45. Які функції виконує освіта?
46. Що таке система освіти, її зміст та інститути.
47. З яких підструктур складається особистість за К.К. Платоновим?
48. Що ми називаємо особистістю?
49. Як іде процес само актуалізації і самореалізації особистості у вищій школі?

50. Які позиції викладача у спілкуванні зі студентом?
51. Що таке педагогічне спілкування і діяльність?
52. Які характеристики студентського віку ви знаєте?
53. Які темпераменти ви знаєте? Як можна виховати темперамент?
54. Що таке конфлікт, його природа, структура та етапи ескалації?
55. Охарактеризуйте тактики та моделі поведінки в конфліктах.
56. Які можливі шляхи виходу з конфліктів та попередження конфліктів?
57. Якими складовими характеризується навчально-виховний процес у вищій школі?
58. Що таке дидактика, які функції вона виконує?
59. Які принципи дидактики ви знаєте?
60. Охарактеризуйте закони та закономірності дидактики.
61. Основні категорії дидактики.
62. Що є предметом дослідження методики викладання у вищій школі?
63. Категорії методики викладання у вищій школі?
64. Які класифікації методів дидактики ви знаєте?
65. Ефективність проведення занять у вищій школі.
66. Які складові психотехніки викладача ВНЗ?
67. Що таке педагогічні здібності і як треба їх розвивати?
68. Дати визначення поняття "виховання" у вузькому та широкому значеннях.
69. Які види виховання ви знаєте?
70. Дайте визначення поняття «закони виховання» і розкрийте його зміст.
71. Дайте визначення поняття «закономірності виховання» і розкрийте його зміст і класифікуйте їх.
72. Який процес ми називаємо перевихованням особистості, його зміст і напрямки?
73. Визначте основні напрямки студентського життя у виші. Студентське самоуправління.
74. Що таке адаптація? Визначте основні види і напрямки адаптації студентів у вишах?
75. Зміст роботи з адаптації першокурсників.
76. Роль куратора в навчально-виховному процесі ВНЗ.
77. Права і обов'язки куратора.
78. Дайте визначення мотивів і мотивації навчальної діяльності у виші.
79. Визначте які існують види мотивів у навчальній діяльності у ВНЗ.
80. Що таке спілкування і які роль воно відіграє у формуванні мотивації навчання студентів?